

Oponentský posudek na bakalářskou práci

ONDREJ LOVIŠEK

Niccolo Machiavelli – Virtù a politika

Záměr a charakter předložené práce:

Hlavním cílem předložené práce je zachytit jeden z definujících konceptů Machiavelliho myšlení – koncept *virtù*. To autor dělá v souvislosti dalších stěžejních pojmů Machiavelliho myšlení, kterými jsou *fortuna*, *necessità* a *occasione*. Explikaci těchto pojmů provádí zprvu na Machiavelliho *Vladaři*, pak zvlášť (a to už převážně jen pro pojem *virtù*) na *Rozpravách o prvních deseti knihách Tita Livie*.

Zároveň se autor pokouší Machiavelliho koncepcí zasadit do historického a literárního kontextu a ve srovnání s jinými knihami žánru „panovnických zrcadel“ ukázat, čím je Machiavelli revoluční.

Autor vychází z textů v češtině a angličtině.

Komentář:

Jako velké pozitivum práce vyzdvihují to, že je dobré stavět proti ztotožnění Machiavelli=machiavelismus srovnání *Vladaře* a *Rozprav*, kterým se nabourávají zaběhnuté výklady a hodnocení Machiavelliho. Stejně tak je zapotřebí interpretovat význam *virtù* a pokoušet se vidět jak dosah této dimenze lidského jednání, tak také její umožňující předpoklady.

Naplnění autorova záměru však vidím už jako problematické, a to především proto, že předložená práce má referující povahu a že klíčové motivy zůstaly bez nějaké obsírnější a hlubší interpretace. Celkově je předložená práce spíše přípravou k takové nějaké interpretaci. To se týká jak centrálního pojmu *virtù*, tak např. i možnosti hlubšího pojednání rozdílu mezi bytostnými povahami antického a křesťanského náboženství ve vztahu k obci a *virtù*.

Pojem *virtù* autor sice vyložil v jednotě s pojmy *fortuna*, *necessità* a *occasione*, ale vlastně neřekl o moc víc, než shledáme v prvoplánovém čtení textu. Zajímavé a interpretačně bohaté téma by se přitom např. otevřelo otázkou, *odkud* se bere ve *virtù* schopnost rozpoznat příležitosti a možnosti přihrávané *fortunou*. Na základě čeho *mohu vůbec rozpoznávat* možnosti vlastního jednání v dané situaci. Tím by se mohla ukázat bytostnější jednota *virtù* a *fortuna*. Autor by se mohl u obhajoby pokusit nastínit, zda vidí nějakou možnost, jak se s takovou otázkou vypořádat.

Další problém vidím v naplňování záměru (resp. vůbec ve vytyčení tohoto záměru) zasadit Machiavelliho koncepcí do historického a literárního kontextu. Na to jednak žánr bakalářské práce neskýtá potřebný prostor (pro smysluplné naplnění by se tento kontext musel výrazně zúžit), jednak k tomu autor nemá ani dostatek podkladů (jak lze vidět už z použité

literatury) a hlavně za těchto okolností musí takový záměr zákonitě vést ke zjednodušujícím, paušalizujícím, trivializujícím a škatulkovým výkladům, které prostě nemohou nic ukázat, naopak možné otázky a další motivy zahladí.

Příkladem může být autorovo vymezování Machiavelliho vůči antickým a křesťanským koncepcím, které autor paušálně charakterizuje jako zastávání konvenčních koncepcí morálky. Které konkrétně má na mysli? Lze snad srovnat Platóna a Aristotela s nějakou maloměšťáckou konvenční (po)slušností? A lze snad říct, že oba myslitelé zastávali stejnou filosofickou koncepci? A totéž platí pro další myslitele nehledě k tomu, že také existovali nějací sofisté a teoretici rétoriky apod. Autorovi by prospělo, kdyby se trochu obeznámil s těmito tradičními „konvenčními konspekty“, umožnilo by mu to vidět větší dosah Machiavelliho zasazení v určitých tendencích, které sahají právě až k antickým autorům a linou se celou západní tradicí (např. přenesení koncepce TECHNÉ v kombinaci s matematickým poznáním na oblast lidského jednání u Platóna, nebo naopak Aristotelovo pojetí etického jednání, o jehož zdařilosti primárně rozhoduje to, „jak“ se jedná čili zjevná skvělost výkonu jednání atd.). – Obdobných paušalizací a škatulkování (např. „moralista Cicero“) najdeme v práci celou řadu.

Zvláštní otázku bych pak měl na to, čím autor odůvodňuje tvrzení, že Machiavelli chápe dějiny cyklicky. Možná že to je spíš otázka na to, co si autor sám představuje pod pojmem cykličnost dějin.

Celkové hodnocení:

Při zvážení pozitiv a problematických záležitostí celkově práci doporučuji k obhajobě, hodnotím ji však na rozhraní „dobrá“ a „velmi dobrá“ (3-2), přičemž o mém definitivním názoru na autorovu práci rozhodne průběh obhajoby.

V Heidelbergu 31. května 2012

Mgr. Jaroslav Novotný, Ph.D.